

15. Zdravkova, K. (2014). Learning computer ethics and social responsibility with tabletop role-playing games. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 12(1). P. 60-75.

Наталія ФЕДОР

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м Тернопіль, Україна

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У
СТАРШОКЛАСНИКІВ**

Спостерігаючи за процесами глобальної комп'ютеризації в усіх сферах життя людини, сьогодні науковці дедалі частіше звертають увагу на негативні наслідки надмірного захоплення Інтернет-діяльністю. До таких, насамперед, відносять інтернет-залежність, яка, в свою чергу, неминуче приводить до серйозних психічних розладів. Зокрема, особистісні наслідки інтернет-залежності у своїх працях висвітлюють такі українські дослідники, як Т. Карабин, О. Петрунько, В. Посохова, А. Церковний та ін. Дослідженню особливостей формування та прояву інтернет-залежності присвячено праці А. Голдберга, Д. Грінфілда, Дж. Сулера, Р. Девіса, М. Орзака та ін. Дослідженням психічних станів, які мають місце в інтернет-залежних осіб займалися І. Белавіна, Дж. Грохол, О. Дроздов, Л. Подригало та ін.

Досить популярною у наукових колах сьогодні також є проблема соціально-психологічних чинників інтернет-залежності (Т. Больбот, Т. Вакуліч, Є. Знамовська, Т. Ісакова, О. Камінська, І. Соловійова, Х. Турецька та ін.) Однак попри чисельні дослідження цієї проблеми, все ще не достатньо уваги приділяється емпіричному вивченню соціально-психологічних чинників інтернет-залежності у старшокласників, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Одним із завдань нашого дослідження було обґрунтувати комплекс психодіагностичних методик, спрямованих на вивчення соціально-

психологічних чинників інтернет-залежності старшокласників. До цього комплексу ми включили такі методики: авторська анкета на визначення рівня розуміння учнями проблеми інтернет-залежності, опитувальник інтернет-залежності К. Янг, шкала соціально-психологічної адаптації К. Роджерса, Р. Даймонд, методика дослідження видів інтернет-залежності, методика діагностики показників та форм агресії А. Басса-А. Дарки.

Емпіричне дослідження проводилося впродовж квітня-травня 2022 року. Вибірку досліджуваних склали 62 учні 10-11 класів закладів середньої освіти м. Тернополя, з яких 39 дівчат і 23 хлопців. Процедура дослідження була здійснена з допомогою розробленої нами Google-форми.

Зупинимося на аналізі результатів, отриманих за допомогою авторської анкети. Зокрема, одним із запитань анкети для старшокласників було таке: «Які мінуси, на Вашу думку наявні при роботі в Інтернеті?» (рис.1).

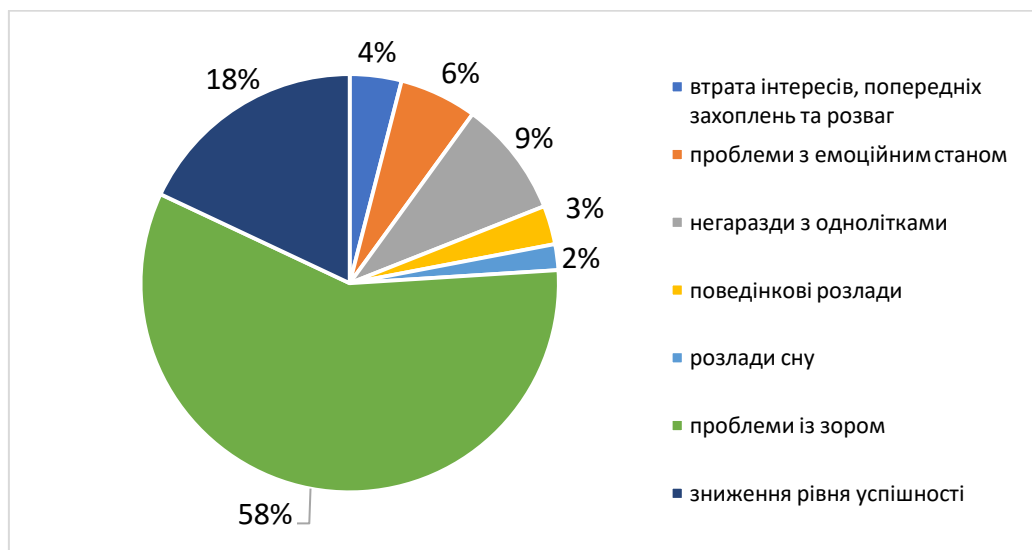

Рис.1 Розподіл показників негативного впливу Інтернету на старшокласників (N=62)

Проаналізувавши результати дослідження, можна простежити тенденцію, що більшість старшокласників вказують на негативний вплив Інтернету на фізіологічний стан людини, і основним негативним фактором називають проблеми з зором.

Відповідаючи на запитання анкети «Життя без комп'ютера для тебе?..», 20% досліджуваних вважають життя без Інтернету фантастикою, 35% – порожнім і не цікавим, а 55% – цілком звичним (рис.2).

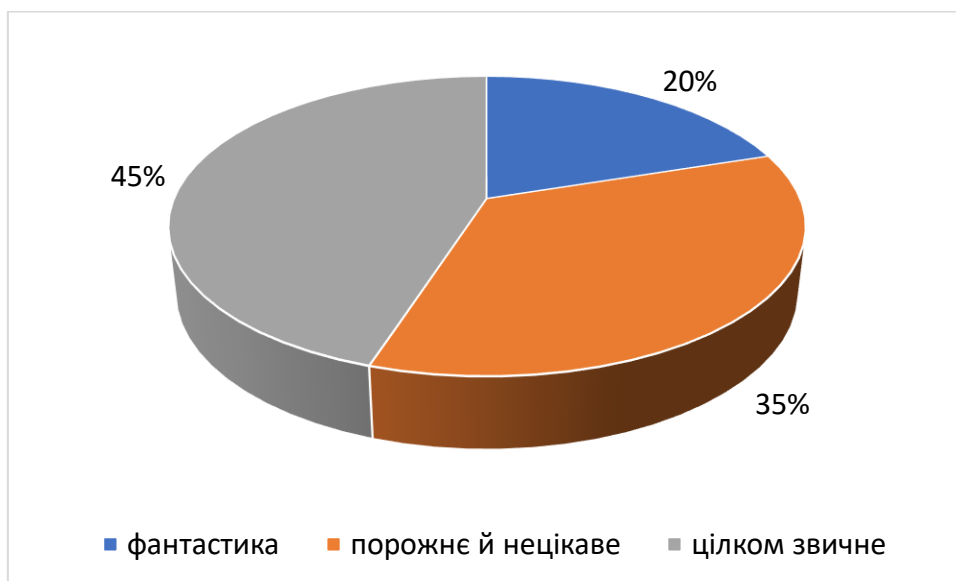

Рис.2 Розподіл відповідей старшокласників на запитання анкети «Життя без комп'ютера для тебе?..» (N=62)

Великою перевагою, на думку старшокласників, є ексклюзивна можливість того, що в Інтернеті можна знайти нового співрозмовника, що відповідає практично будь-яким критеріям. При цьому, немає необхідності утримувати увагу одного співрозмовника, оскільки у будь-який момент можна знайти нового. Як зазначають М. Чепа та Т. Пунцева, з отриманням доступу до Інтернету поширюється можливість включення людини в різні віртуальні соціальні ланки, і, як наслідок, можливість отримання якого-небудь соціального статусу (пошук самоствердження). Цей чинник має особливе значення для тих, хто не досяг бажаного соціального статусу в реальному житті [2, с.455]. Таким чином, соціальні контакти у віртуальному співтоваристві мають специфічну природу, поєднуючи такі якості, як вибірковість, анонімність і доступність.

Аналіз тематики Інтернет-інформації, що цікавить старшокласників, та рівнів Інтернет-залежності, показав, що інтереси й частота їх перебування в Інтернет-просторі, від чого залежить формування адикції, розподілились дуже нерівномірно (табл. 1).

Розподіл досліджуваних в залежності від тематики Інтернет-інформації (%)

Тематика Інтернет-інформації	Рівні Інтернет-залежності у старшокласників		
	низький рівень	середній рівень	високий рівень
Природничі науки	82,9	14,7	2,4
Точні науки	41,7	50	8,3
Гуманітарні науки	82,6	8,7	8,7
Для виконання учбових завдань	71,7	17,4	10,9
Для самоосвіти	36,5	25	38,5
Культурно-мистецька	41,2	47	11,8
Політична	54,5	27,3	18,2
Спортивна	32,0	44,0	24,0
Хобі, розваги, гумор, анекдоти	22,6	16,7	60,7
Комерційна	36,4	12,2	51,4

Отримані результати дозволяють констатувати:

- в групі з низьким рівнем Інтернет-залежності найбільш пріоритетними є: природничі (82,6 %), гуманітарні науки (82,6%), політична інформація (54,5%) та виконання навчальних завдань (71,7%);

- у переважної більшості опитуваних з середнім рівнем Інтернет-залежності діяльність в комп'ютері спрямована на точні науки (41,7%), спортивну інформацію (44,0) та культурно-мистецьку тематику (41,2);

- найбільший інтерес у підлітків з високим рівнем Інтернет-залежності викликає комерційна тематика (51,4%), а також тематика, пов'язана з захопленнями та розвагами (60,7%) .

Незначна різниця між кількісними показниками, що відображають високий, середній і низький рівні Інтернет-залежності від тематики, що привертає увагу учнів з метою самоосвіти: майже у 2\5 опитуваних високий рівень залежності, у трохи меншої кількості – низький рівень і в четвертій частини досліджуваних – середній рівень залежності.

Отже, наведені дані у табл. 1, засвідчують, що чим вищий рівень Інтернет-залежності, тим більш звужується коло інтересів.

Результат комунікативної взаємодії старшокласників з віртуальним середовищем супроводжується емоційним підйомом (ейфорія, психічна релаксація, відчуття «зльоту», безтурботності, свобода, посилення уяви).

Молоді люди з високим рівнем Інтернет-залежності, знаходячись в мережі, відчують веселля (44,5%), безпечність (57,9%) поряд з гарним настроєм (75,4%), відчуття задоволення (66,5%), азарту (66,2%).

На нашу думку, питання комунікації є однією із найбільш важливих проблем дистанційного навчання. Оскільки, старшокласники відчують критичну потребу у ньому і змушені шукати її в мережі Інтернет, адже не мають можливості живого спілкування. Як засвідчують наведені дані, найбільш важливим для підлітків є встановлення необхідних комунікативних контактів, що підтверджує наявність актуальної потреби у встановленні комунікативних контактів, які б задовольнили переживання необхідності у спілкуванні з однолітками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чайка Г.В. Ставлення підлітків та студентів до нових комп'ютерних технологій. *Проблеми загальної та педагогічної психології*, Т. VI, Вип-3: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. С.382–387.

2. Чепан М.Л., Пунцева Т.В. Діалог комп'ютера з людиною: нові можливості тренування та діагностики психічних функцій. *Актуальные проблемы современной психологии*. Харків, 1993. №3. С. 455–456.

Юрій ДУДНИК

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ, Україна

УРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сьогодні проблема вищої освіти в умовах війни займає вагомe місце серед досліджень науковців. Бойові дії на території України внаслідок російського